

Stanowisko nr 9/22
Sejmiku Województwa Mazowieckiego
z dnia 22 marca 2022 r.

w sprawie upamiętnienia Wandy Malczewskiej w 200. rocznicę urodzin

W związku z przypadającą w 2022 roku 200. rocznicą urodzin Wandy Malczewskiej Sejmik Województwa Mazowieckiego postanawia upamiętnić tę wybitną postać oraz jej działalność patriotyczną, społeczną, oświatową i dobroczynną.

Wanda Malczewska – polska patriotka, obdarzona charyzmatem nauczycielki jest przykładem postawy twórczego zaangażowania w życie i rozwój lokalnych społeczności w duchu odpowiedzialności, zgody i niwelowania podziałów. Poprzez swoją rozległą aktywność stała się dla wielu Polaków wzorem poświęcenia i pracy dla osób potrzebujących pomocy oraz działalności dla dobra wspólnego zgodnie z wartościami chrześcijańskimi.

Urodziła się w Radomiu 15 maja 1822 roku w ziemiańskiej rodzinie Malczewskich herbu Tarnawa. Wychowywana w duchu poszanowania tradycji patriotycznej i religijnej. Jej krewnymi byli m. in. wybitny malarz Jacek Malczewski (również pochodzący z Radomia) oraz poeta romantyczny Antoni Malczewski.

Zaangażowana w działalność niepodległościową, wspierała ideę wyzwolenia Ojczyzny spod niewoli carskiej. W czasie powstania styczniowego szkoliła wiejskie dziewczęta do pomocy pielęgniarskiej rannym żołnierzom, zorganizowała (wspólnie z przyjaciółką-farmaceutką) dwa szpitale polowe oraz brała udział w naradach powstańczych i negocjacjach przy zakupie broni. Jednocześnie głosiła potrzebę szacunku dla godności żołnierzy obcej armii i przestrzegала przed postawą zemsty.

Po upadku powstania organizowała pomoc dla rodzin poległych powstańców i pomagała materialnie rodzinom zesłańców. Czynnie włączyła się w pracę oświatową i dobroczynną. Uczyła wiejskie dzieci i młodzież czytania oraz pisania, a zdolniejszych przygotowywała do nauki w szkołach średnich. Na edukację młodych przeznaczyła swój majątek – m. in. wspierała finansowo wykształcenie bratanka - Jacka Malczewskiego. Dzięki wiedzy i praktyce zdobytej pod okiem doświadczonych medyków leczyła i pielęgnowała chorych, także w czasie groźnej epidemii cholery. Miała wielki dar godzenia skłóconych ludzi oraz odbudowy relacji rodzinnych i społecznych. Była prekursorką świeckich katechetów, aktywnie uczestniczyła w życiu parafialnym. Jej głębokie przeżycia religijne (w tym o charakterze objawień mistycznych) dodawały otuchy i wzbudzały nadzieję w sercach rodaków.

Aktywność, poświęcenie w pracy dla innych i duża wszechstronność podejmowanych zadań oraz jednoczesna wysoka kultura osobista, skromność, a także pełen serdeczności, zrozumienia i łagodności stosunek do innych wzbudzały wielki szacunek do Wandy Malczewskiej. Wyrazem takiego stosunku były m.in. przydomki, którymi ją nazywano – np. „Anioł Pocieszyciel” przez powstańców, czy „Święta Pani” przez włościan. Pomimo szlacheckiego pochodzenia i przynależności do ziemiańskiego rodu żyła skromnie i często przebywała wśród biednych i potrzebujących mieszkańców wsi. Opowiadała się za niwelowaniem różnic społecznych i za poprawą poziomu życia osób z ubogich rodzin poprzez m.in. dostępność wykształcenia. Zmarła 25 września 1896 roku w Parznie k. Bełchatowa.

Wiceprzewodniczący Sejmiku
Województwa Mazowieckiego

Marcin Podsędek

Uzasadnienie

W 2022 roku przypada 200. rocznica urodzin Wandy Malczewskiej - polskiej patriotki, zaangażowanej w działalność niepodległościową, społeczną, oświatową i dobroczynną.

Wanda Justyna Nepomucena Malczewska urodziła się w Radomiu 15 maja 1822 roku w ziemiańskiej rodzinie Malczewskich herbu Tarnawa. Rodzice – Stanisław i Maria Julia z d. Żurawska – wychowali ją w duchu poszanowania tradycji patriotycznej i religijnej. Krewnymi Wandy byli m. in. wybitny malarz Jacek Malczewski (również pochodzący z Radomia) oraz poeta romantyczny Antoni Malczewski.

Po śmierci matki i ponownym małżeństwie, Stanisław Malczewski przeprowadził się w 1838 roku z rodziną do majątku drugiej żony w podradomskim Prędocinku, który dzisiaj jest dzielnicą Radomia. Jednak po kilku latach Wanda wyprowadziła się i zamieszkała u ciotki Konstancji Siemieńskiej w Klimontowie. Z rodem Siemieńskich Malczewska związała prawie całe swoje dalsze życie, a kolejne miejsca jej pobytu (m.in. pałac w Zagórzcu oraz dwory w Wilkoszewicach i Żytnie) były konsekwencją zmiennych losów rodziny.

Po śmierci najbliższych – ciotki Konstancji i jej syna Jacka, którego Wanda mocno wspierała w patriotycznej i społecznej działalności – Malczewska zamieszkała (jako rezydentka) w klasztorze sióstr dominikanek w Przyrowie. Ostatnie trzy lata życia Wanda spędziła na plebanii w Parznie. Do końca bardzo aktywna i zaangażowana w pomoc innym ludziom. Zmarła 25 września 1896 r. Na jej pogrzebie zgromadziły się tłumy mieszkańców z okolicznych miejscowości.

W powszechnej opinii uchodziła za osobę świętą i w krótkim czasie zaczął się rozszerzać jej kult. W okresie międzywojennym postać Malczewskiej była bardzo popularna w całej Polsce oraz w wielu miejscach za granicą. Miało to związek m.in. z treścią jej wizji mistycznych, w tym dotyczącej zwycięstwa Polaków w czasie Bitwy Warszawskiej w 1920 r. Kościół uznał heroiczną cnót Wandy Malczewskiej kilkanaście lat temu – w 2006 roku papież Benedykt XVI przyznał jej godność Czcigodnej Sługi Bożej.

Wanda Malczewska poprzez swoją aktywną postawę wyprzedzała w wielu obszarach obowiązujące w jej otoczeniu zwyczaje oraz potrafiła konsekwentnie i bez rozgłosu służyć innym. Działalność Malczewskiej oraz jej wielka skromność, kultura, życzliwość i zaangażowanie pretendują ją do grona najwybitniejszych Polaków walczących w trudnych okresach historii o poszanowanie podstawowych wartości dla człowieka. Zasluguje na to, aby stać się wzorem dla młodych pokoleń i źródłem refleksji dla starszych.